

КУЛЬТУРА

щоп'ятниці

всеукраїнський тижневик 9 вересня 2014 р.

і життя

Із перших вуст

стор. 4–5

Українська «нобелівка»

стор. 12–13

Вибір читача

стор. 3

Інтелектуальний проект

21. ФОРУМ ВИДАВЦІВ У ЛЬВОВІ

Спецвипуск

форум видавців

■ ПРО ЧИТАННЯ

Відома польська критик та публіцист Юстина Соболевська в межах Форуму видавців представить у Львові свою книгу присвячену читанню.

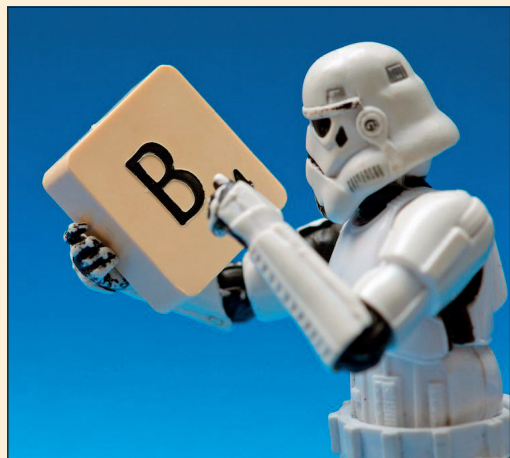
За словами професора Академії друкарства Емілії Огар, видати книжку про читання – хороша ідея. «Зараз ми живемо в такий час, коли, на жаль, треба нагадувати людству, що читання – це корисно, що це важливо, і це – наша сила, тому що народом, який не читає, легше керувати. Натомість людина, яка читає, здатна мислити, а якщо вона багато читає – вона здатна багато мислити».

«Досвід Юстини Соболевської є одночасно універсальний і особистісний. В книжці багато цитат, прізвищ, відомих польському середовищу, природно, це розмова двох посвячених. Разом із тим, книжка розповідає про речі, властиві людині будь-якої культури», – додала професор. Зустріч із Юстиною Соболевською відбудеться 11 вересня о 14.00 у «Дзизі».

■ МОБІЛЬНИЙ ПУТІВНИК

Новинка цьогорічного Форуму видавців – можливість завантажувати на свої смартфони мобільний додаток Форуму 2event та мобільний путівник для айфонів TripMe App.

За допомогою офіційного мобільного додатку 2event можна отримати всю програму Форуму видавців на своєму телефоні та вибрати найцікавіші події, а також придбати квитки на акції з платним входом.

У додатку є перелік всіх заходів Форуму видавців, яких понад 900, у 60-и різних локаціях міста. Клікнувши на назву події, можна відразу побачити на карті місце проведення, а також обрати подію за прізвищем автора чи доповідача.

Користувачі додатку можуть створити персональний календар відвідування подій Форуму видавців, а також призначити зустрічі зі своїми знайомими, які також перебуватимуть на заходах.

У цій рубриці хочемо познайомити вас з письменниками – учасниками цьогорічного Міжнародного літературного фестивалю у Львові.

УЛЬРІКА ШЕРНБОРГ

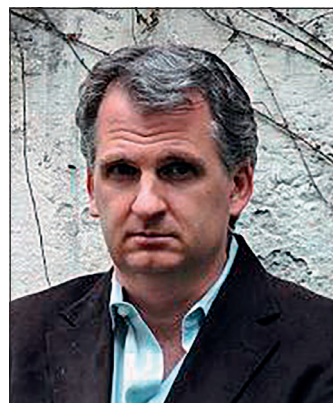
Шведська письменниця Ульріка Шернборг – гостя 9 Львівського міжнародного літературного фестивалю, учасниця дискусій шведсько-української літературної програми.

Ульріка Шернборг (народилася 1969 р.) – шведська письменниця, редакторка, літературний критик та оглядач, учасниця суспільних дебатів. Після студій літературознавства, культурології та журналістики працювала критиком у газеті «Sydsvenskan», з 1995 року була редакційним письменником у газеті «Expressen»; у газеті «Dagens Nyheter» працювала редактором і оглядачем.

ТІМОТІ СНАЙДЕР

Почесним гостем XXI Форуму видавців є професор Єльського університету, фахівець з історії сучасної Східної Європи (зокрема, України, Польщі, Росії), дослідник націоналізму, тоталітаризму та голокосту, дійсний член НТШ-Америка Тімоті Снайдер.

Почесні гості

Тімоті Снайдер є співавтором книг «Сталінізм і Європа» і «Стіна навколо Заходу», а також розділів у колективних наукових виданнях і статей у фаховій та загальній періодичній літературі. У 2011 році пан Снайдер став лауреатом літературної премії «Книжка Ляйпцігу».

В цьому ж році українською мовою було перекладено дві праці автора: «Червоний князь» (пер. Павло Грицак) та «Криваві землі» (пер. Микола Климчук та Павло Грицак).

У 2012 році книжка «Криваві землі» отримала історичну премію імені Казімежа Мочарського та перекладено українською ще одну працю – «Перетворення нації». У 2013 році професор Снайдер був відзначений Бремською премією імені Ганни Арендт «За Політичне Мислення» за книжку «Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталінін».

ПШЕМИСЛАВ ВІТКОВСЬКИЙ

Поет, колумніст та співредактор антології нижньосілезької поезії «Ziemie Uzyskane».

Пшемислав Вітковський народився 17 січня 1982 року у Вроцлаві, є випускником факультету міжнародних відносин Вроцлавського університету; має наукову ступінь кандидата політологічних наук.

Починаючи з 2008 року разом з Бартошем Садульським і Павлом Качмарським організовує Мікрофестиваль Молодї Польської Літератури. Сам Пшемислав також є учасником багатьох поетичних фестивалів у Варшаві, Вроцлаві, Любліні.

Публікується в часописах «Odra», «Twórczość», «Tygodnik Powszechny» та інших.

Співпрацює з культурними журналами: «Rita Baum», «Na art» (де регулярно публікує свої колонки) і «Krytyka Polityczna». З 2008 року – співредактор щомісячника «Oder».

Авторська зустріч Пшемислава Вітковського відбудеться 12 вересня о 16:00 у Науковій бібліотеці ЛНМУ ім. Данила Галицького. Організатором зустрічі є видавництво «Крок».

МУСТАФА ДЖЕМІЛІВ

Політичний та громадський діяч, один із провідників кримськотатарського національного руху, правозахисник, учасник дисидентського руху.

Народився 13 листопада 1943, с. Ай-Серез, Крим. У 1962 році Мустафа вступив на гідромеліоративний факультет Ташкентського інституту інженерів іригації та механізації сільського господарства.

Кавалер ордена князя Ярослава Мудрого IV та V ступенів, ордена «За інтелектуальну вагу» та ордена Турецької Республіки, лауреат Почесних грамот Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, лауреат премії імені Фрітьофа Нансена управління Верховного комісара ООН у справах біженців, імені Пилипа Орлика «За демократизацію українського суспільства», «Світло справедливості» та «Солідарності», володар «Хреста Солідарності Боротьби».

На його честь названо декілька вулиць у різних містах Туреччини. Його промова була включена у збірку «Мое останнє слово» та охарактеризована як одна з найкращих риторичних.

Наразі є першим Уповноваженим Президента України у

справах кримськотатарського народу.

12 вересня о 14:00 в Актівій залі НУ «Львівська політехніка» відбудеться авторська зустріч «20 століття і кримськотатарський народ» з Мустафою Джемілевим та Рефатом Чубаровим, модеруватиме Мирослав Маринович. Також 13 вересня о 10:00 у Дзеркальній залі Палацу Потоцьких відбудеться презентація книжки професора Пола Роберта Магочія «Крим: наша благословенна земля», на котрій промовцями будуть Мустафа Джемілев і Рефат Чубаров.

ЗЕМОВІТ ЩЕРЕК

Земовіт Щерек народився 10 квітня 1978 року в Радомі, Польща. Польський журналіст, письменник і перекладач. Нині – журналіст на порталі Interia.pl і працівник часопису «Нова Східна Європа» («Nowa Europa Wschodnia»). Зараз проживає у Кракові.

11 вересня о 16:00 Земовіт Щерек буде брати участь у дискусії «Євромайдан зовні», котра відбудеться в Центрі міської історії Центральної та Східної Європи.

Цього ж самого дня о 18:00 в Науковій бібліотеці ЛНМУ ім. Данила Галицького (вул. Січових Стрільців, 6) відбудеться читання-тандем за участю Земовіта Щерека і Леся Белея. Модерує Андрій Любка.

На наступний день, 12 вересня о 18:00 відбудеться авторська зустріч із Земовітом Щереком, Марошем Крайняком і Андрієм Любкою. А вже презентація книги «Прийде Мордор і нас з'їсть» відбудеться 13 вересня о 14:00 в Центрі міської історії Центральної та Східної Європи.

форум видавців

■ ПРИНАГІДНО

Олександра Андріївна Коваль – український громадський діяч, президент ГО «Форум видавців» (із 1995 року), організатор Національного книжкового Форуму видавців у Львові.

Народилася 20 жовтня 1957 року у Львові. 1979-го закінчила Львівський лісотехнічний інститут. Протягом 1980–1989 років – науковий працівник Львівського лісотехнічного інституту, де займалася розробкою систем очищення повітря та енергозберігаючих технологій.

У 1986–1989-му – співзасновник кооперативу «Аерос», який спеціалізувався на проектуванні й випуску аеростатичної техніки для метеорології та реклами.

Упродовж 1990–1992 років – заступник головного редактора львівського видавництва «Фенікс». Наступні п'ять років очолювала видавництво львівської обласної організації Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Президент громадської організації «Форум видавців», яка займається організацією та проведенням:

- Національного книжкового ярмарку «Форум видавців у Львові» (з 1994);
- львівського дитячого книжкового ярмарку «Форум видавців – дітям» (з 2007);
- київського книжкового ярмарку «Форум видавців у Києві» (2005–2006, 2008);
- всеукраїнського (з 1997), а згодом – міжнародного (з 2006) Львівського літературного фестивалю;
- всеукраїнського конкурсу дитячого читання «Книгоманія» (з 2002);
- благодійної акції «Подаруй дитині книжку» – збір книжок для бібліотек дитячих будинків, інтернатів, шкільних бібліотек у сільській місцевості (з 2006).

Автор численних публікацій у ЗМІ, що стосуються українського книжкового ринку, підтримки та розвитку читання. Співзасновник Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів (1995).

Олександра Коваль: «Моє життя – це Форум, публічність і відповідальність»

Надія ПАСТЕРНАК

З 11 до 14 вересня у Львові вже двадцять перший раз поспіль пройде Форум видавців – безпрецедентна культурна подія, яка не має аналогів в Україні.

Попри військові дії на Сході та складну економічну ситуацію, організатори не відмінили цей захід, а доклали надзвичайно багато зусиль, щоб він відбувся. То ж чим особливий цьогорічний книжковий форум, які труднощі довелось здолати при його підготовці, що цікавого чекає на його відвідувачів – про це та інше в розмові з Олександрою Коваль, президентом ГО «Форум видавців», організатором Національного книжкового «Форуму видавців у Львові».

– Як планувався цьогорічний Форум видавців і чи все із запланованого вдасться реалізувати?

– Наша фокусна тема «100-річчя Першої світової війни» була запланована ще у 2012 році, бо деякі події потрібно планувати не за рік, а ще раніше, – для того, щоб підібрати людей, щоб правильно сформулювати теми, підібрати учасників і модераторів дискусій. Це велика підготовча робота, і ми її почали з нашими партнерами з Австрійського культурного центру і з Угорського інституту Балаши ще два роки тому.

Ми знали, що у нас почесними гостями будуть країни Дунайського регіону. Так все і сталося, за винятком того, що ми маємо не так сторіччя Першої світової війни, як столітню боротьбу проти тоталітаризму, боротьбу за демократію, і це є основною темою дискусій і однією з основних тем книжок, які будуть представлені на Форумі.

Цього разу на Форум приїде менше видавців, ніж торік, буде зайнято менше площі. Це сталося через нашу відмову від колективного російського стенду, який був у нас від 2010 року, а також через те, що внаслідок економічних труднощів

від участі відмовилися деякі видавництва. Росіяни мали стенд, який фінансувався урядом Росії, але ми визнали, що в теперішній ситуації він буде недоречним. Заяву про це, спільно з громадською ініціативою «Економічний бойкот», зробили на початку липня.

Утім, я постійно наголошую, що навіть у стані війни з російською тоталітарною державною машиною ми не повинні втрачати своїх приватних людських зв'язків. У Росії й справді є дуже багато людей, які підтримують Путіна, але є й багато тих, хто його не підтримує, але не висловлює своєї позиції.

А ще є такі, які чітко висловлюють своє «Ні!», не боячись, чи перемагаючи страх перед можливими наслідками. Вони відкрито говорять про агресію проти України, про свою підтримку нашої держави, а тому, звичайно, з ними ми будемо контактувати й надалі. І частина таких письменників і громадських діячів приїжджає до нас на Форум. Це насамперед Людмила Улицька, поет Лев Рубінштейн, це художник Андрій Більжо, публіцист-журналіст Ігор Свиначенко, а також

прекрасний поет і перекладач української поезії російською мовою Дмитро Кузьмін.

Відбудеться багато заходів, презентацій, зокрема дискусія про українсько-російські стосунки між інтелектуалами на тлі теперішньої ситуації.

– Чому відмінили дитячий фестиваль, який мав відбутися ще у травні, і як тепер він суміщатиметься з дорослим Форумом?

– Ми перенесли його на пізніше з огляду на безпеку дітей. У травні було страшно від подій на Сході, але здавалося, що війни не буде, що все швидко закінчиться...

Дитячий фестиваль – це багато різноманітних заходів: мистецтво, екологія, спорт, виховання, розваги, ігри і літературна частина. Саме цю літературну частину ми перенесли на Форум. Раніше так і було – до 2007 року.

До Львова майже з усіх областей України поприїжджають діти, переможці конкурсу читання. Вони отримають свої нагороди, будуть зустрічатися з письменниками, також візьмуть участь у дискусіях, іграх, розвагах.

Крім того, є заходи, відкриті для всіх, і ми запрошуємо на них дітей. Будуть відомі письменники Володимир Рутківський, Сашко Дерманський, Леся Воронина, Галина Малик і десятки інших. Дитячі заходи будуть відбуватися у Палаці мистецтв і в дитячому супермаркеті «Антошка» на площі Міцкевича. Це велика, насичена програма.

Уперше на цьогорічному Форумі ми виокремили тематичні майданчики. Якщо когось цікавить тільки історія, йому не обов'язково йти в Палац мистецтв, а варто завітати в історичний готель «Жорж», де в прекрасному залі ресторану відбуватимуться дискусії, презентації історичних книжок, і там же вони й продаватимуться.

Також у нас є «жіночий» майданчик, де відбудуться дискусії і презентації жіночої літератури, продаватимуться книжки, написані жінками, для жінок і про жінок. Він розміститься в Італійському дворіку на площі Ринок. У Природничому музеї розташується майданчик, де відбуватимуться, в основному, заходи National Geographic.

– Що Ви порадили б відвідати?

– Я думаю, що дуже цікаву книжку буде презентувати Оксана Забужко – тексти про Євромайдан із Фейсбука. Це цінний документ сучасної епохи. Хочу сказати, що схожа ідея була і в нас, ми її оголошували, навіть щось там збрали, але забракло сил довести справу до кінця.

Буде презентація нової книжки відомого американського історика Тімоті Снайдера, який приїде до Львова і буде дискутувати з Оксаною Забужко та німецьким журналістом Герхардом Гнауком про те, як Європа сприймає ситуацію в Україні, що думають європейські інтелектуали і про що думають ті, хто мовчить. Це відбудеться в неділю 14 вересня.

Також заплановані цікаві творчі вечори Людмили Улицької, Валерія Шевчука, хорвата Міленко Єрговича, якому проуюють Нобеля, британської

наголос

■ ІЗ ПЕРШИХ ВУСТ

Я маю багато різних обов'язків як член Міжвідомчої комісії при Кабінеті Міністрів з питань книговидання і книгорозповсюдження та читання, член колегії Міністерства культури, національної комісії ЮНЕСКО, нової експертної групи з розробки стратегії розвитку культури в Україні. Це важливі й відповідальні речі. Тішуся, що можу мати вплив на розвиток культури і книговидання. Я би тішилася ще більше, якби знала, як впливати на втілення наших напрацювань. У Міністерстві культури дуже позитивні зміни, зокрема мені подобається, що у назві одного з департаментів з'явилося слово «читання».

Два з половиною роки ми брали участь у міжнародному проєкті, який проводився у трьох країнах: Україні, Грузії і Вірменії, — де досліджували книжковий ринок, ринок перекладів і читання. У його рамках було проведено всі ці дослідження, кілька конференцій, і це була велика робота, яка забирала багато часу.

Я не полишаю надію, що нам в Україні таки вдасться впровадити Програму підтримки і розвитку читання, і тоді Україна справді стане повноцінною європейською державою.

письменниці українського походження Анни Шевченко, фінки Софі Оксанен, прекрасного українського письменника Бориса Гуменюка, який зараз воює в АТО, цьогорічного лауреата Шевченківської премії Мирослава Дочинця.

Багато цікавих заходів відбудеться в рамках ще однієї нашої улюбленої акції «Третій вік: задоволення від читання» для людей похилого віку. Вона проходить уже третій рік поспіль. Усе неможливо перелічити.

— **Як цього року з фінансуванням?**

— Суцільна катастрофа. Порівняно з минулим роком наш бюджет менший десь на 600 тисяч. У нас ще не всі видавці заплатили за свої стенди — не мають грошей, обіцяють знайти кошти після Форуму, але якщо вони цього не зроблять, тоді ми — банкрути.

— **Тож проведення наступного Форуму під питанням?**

— Потрібно ще рік прожити, але я хотіла би подякувати усім нашим партнерам, завдяки яким ми проводимо цьогорічний Форум видавців. Насамперед це Національний університет «Львівська політехніка», фонд «Кока-Кола», «Київстар», компанія «Обнова», «Райффайзен банк Аваль», компанія «Троттола», готель «Жорж», ресторани «Кумпель-груп», холдинг «Фест», «Білий Лев» та багато інших, без допомоги яких цьогорічний Форум точно не відбувся б.

— **Чи сподівалися Ви 21 рік тому, проводячи перший Форум видавців,**

що він доросте до таких масштабів?

— Таких довготривалих планів я не будую і не будувала, Форум задумувався як одноразова акція, тому він і називається не ярмарком, як подібні заходи у світі, а форумом. Це мала би бути зустріч видавців і книготорговців, щоб домовитися, як жити після великої кризи початку дев'яностих, але сталося так, як сталося.

Мені більше подобалася видавнича діяльність, але через Форум ми змушені були її припинити, а повертатися до неї зараз уже нереально. Мені імпонує спокійна робота в тиші, з текстом, з автором, я люблю вигадувати видавничі програми і проєкти. Але це вже було. Зараз моє життя — це Форум, це публічність, це відповідальність, яку на нас покладають не лише за вдале проведення

чергового Форуму, а й за весь книжковий ринок. Але я готова до цієї відповідальності. Хоч і не хотіла спочатку, але полюбила таке життя.

— **За двадцять років свого існування львівський Форум видавців ріс, розвивався, а разом із ним Ви мусили змінюватися, ставати публічною людиною. Це важко давалося?**

— Можливо, мені варто більше стежити за тим, що я говорю, бо як на публічну людину маю суттєву ваду: говорю те, що думаю, а публічні люди мають випромінювати суцільний позитив, оптимізм і вдячність. Я навчилася дякувати навіть за найменші дрібниці, навіть за добрі наміри. Все це справді допомагає.

Людська солідарність робить чудеса, і нині ми бачимо цьому підтвердження. Гадаю,

що громада не дасть Форумові припинити свою діяльність. І я наперед усім причетним до цього дуже вдячна і перепрошую, якщо часом буваю надто різкою і критичною. Я справді люблю всіх і ціную всі позитивні поривання зробити світ кращим і мати в цьому свою частку. Усім воздасться.

— **Щось доводилося переборювати в собі?**

— Лінощі і неорганізованість. Це доводиться робити постійно, адже лежати і читати книжку, чи дивитися кіно, чи спілкуватися з друзями набагато приємніше, ніж їздити на якісь наради чи мати офіційні зустрічі.

На фотознімках:
Олександра Коваль, команда та гості Форуму видавців.
Фото надані організаторами Форуму

форум видавців

КОМЕНТАР З ПРИВОДУ

Роман Ратушний, генеральний директор Національного газетно-журнального видавництва:

Львівський Форум видавців – важлива подія у культурному житті України. Це найкращий вітчизняний книжковий ярмарок. На ньому збираються не лише видавці, які мають змогу поспілкуватися, обмінятися досвідом, планами, а й справжні книголюби, щоб купити щось нове, а можливо, і класичне. Це, наче велика бібліотека, де можна знайти книгу на будь-який смак. А ще можна відвідати різні концерти, виставки, презентації. Це місце зустрічі друзів і знайомих. Це справжнє всеукраїнське свято книги, на якому варто побувати.

Участь у Форумі для нашого видавництва має велике значення. Ми можемо запропонувати читачам журнали різної тематики, деякі з яких оновлені. Сподіваємося знайти тут нових читачів, зустрітися зі старими. Маю надію почути від них відгуки про наші видання: про те, якими вони хотіли б їх бачити, які нові теми, рубрики запропонували б. Чекаємо пропозицій щодо співпраці, адже нам не вистачає власкорів з інших регіонів, які були б постійними нашими дописувачами. Будемо раді допомогти у популяризації, розповсюдженні й реалізації наших видань.

На відвідувачів літературного свята чекає багато цікавих зустрічей із письменниками, поетами, перекладачами. Зокрема, журнал «Українська культура» проведе поетичні читання, а Віктор фон Ерцен-Глерон презентуватиме свій «Міфо-символічний словник».

Черговий Форум відбувається у дуже важкий період для нашої країни. Дехто говорить, що зараз не час займатися культурою, проводити різні заходи. Але я так не вважаю. Люди гинуть за культуру, за право читати що хочемо, за свою державу, за те, що нас усіх об'єднує.

Нині, як ніколи, важлива презентація наших культурологічних видань. Адже, як я люблю казати, і за що мене часто критикують: «Культура – це політика, а політика – це культура». Без культури не існує держави. Коли забрати в країні її літературу, живопис – увесь культурний пласт, вона перетвориться на групу людей, яка проживає на певній території.

На Форумі я завжди шукаю книгу, яку було б цікаво і приємно читати. Тож бажаю всім відвідувачам знайти те видання, яке відповідало б смакам, настроям читачів і давало кожному з них те, що він хоче в ній знайти: знання, емоції, переживання. Адже книга згуртовує, надихає, дарує нові знайомства, вселяє надію на краще і віру в перемогу. Львівському Форуму бажаю процвітання та довголіття, а його організаторам – натхнення і терпіння.

Роман Повзик: «Література – це мотивація і розвиток»

Максим ІВАНЕНКО

Цьогоріч місто Лева зустрічатиме потужний десант молодих авторів, серед яких і представники Полтави.

Мова йде, насамперед, про Романа Повзика, ім'я якого вже стало відомим в літературному середовищі України. До вашої уваги розмова про літературу, мистецькі заходи та перспективи авторів-початківців.

– Романо, розкажіть, будь ласка, про мистецьке об'єднання Magnum Opus, учасником якого Ви є?

– Це об'єднання створене у вересні 2011 року студентами різних полтавських вишів, що хотіли займатися літературою, але не були при цьому під керівництвом якихось офіційних установ – чи то літстудії університетів, чи то місцевої Спілки письменників. Тобто це були молоді і сміливі поети, які не мали організаційного досвіду, але зрозуміли, що варто змінювати культурне середовище довкола себе і в Полтаві зокрема.

– За ці три роки, якими досягненнями може похвалитися об'єднання?

– Це десятки літературних вечорів і читань, проведені в різних місцях, три «Мегамарші у вишиванках» і два кінофести «Відкрита ніч», які ми координували в місті, приїзди Любка Дереша, Макса Кідрука, Павла Коробчука,

співорганізаторство соціально-мистецького проекту «Кадетаріум» і купа різноформатних виступів. Наші учасники робили два тури Україною під назвою «Кілометри почуттів», виступали на «Книжковому Арсеналі», «Йогансенфесті». Двоє «магнумців» були учасниками Літературної школи в Карпатах. Цього липня я став стипендіатом резиденції «Станіславський феномен» у Івано-Франківську.

– Розкажіть трохи детальніше про цю резиденцію і Ваше перебування у ній.

– Я потрапив на літнє покликання цього проекту. Разом ці мною цю можливість виборолла і криворіжанка Ірина Роїк. Упродовж місяця ми знайомилися і спілкувалися з місцевими письменниками: Тарасом Прохаськом, Юрієм Андруховичем, Юрієм Іздріком, Володимиром Єшкілевим, Галиною Петросян – ними, хто складає ядро «феномену». Крім того ми вивчали чарівний Франківськ і його мешканців, подорожували карпатськими селами, набираючись вражень. Як журналістам нам

було цікаво подивитися на роботу франківських ЗМІ. Коли не було запланованих зустрічей чи мандрівок, ми просто працювали над текстами – що і є найголовнішим завданням кожної резиденції.

Я вважаю, що такі проекти необхідні сучасним молодим письменникам. По-перше, відбувається знайомство з трохи відмінною культурою та місцевістю. По-друге, розмова з реалізованими й успішними літераторами дає мотивацію працювати і розвиватися. Ну і щоденна робота над текстами та читання інших робить з дебютанта майстра. Тільки ця робота має тривати роками.

– Незабаром розпочинається Форум видавців у Львові. Ваше об'єднання і Ви особисто представлені на ньому?

– Так, цьогоріч уперше будемо безпосередніми учасниками. Тема цьогорічного форуму обрана не випадково. Україна зараз «жінка у світі, що змінюється», відстоює свої права і, що найголовніше, змінює себе, а разом із нею змінюємося ми. На даному етапі мистецтво – це одна з тих руйнівних сил, яка повинна кричати не про «війну», а про «мир». Форум видавців – чудова нагода показати, що ми разом і що прекрасне живе у нас завжди.

Звісно, ми ще їдемо туди і за враженнями, і за цікавими знайомствами з незвичайними людьми, яких потім можна буде привезти до Полтави.

Поетичний лікнеп

12 вересня у Львівській організації Національної спілки письменників України учасники незалежного мистецького об'єднання Magnum Opus представлятимуть Полтаву.

Організатором є Національне газетно-журнальне видавництво, яке видає журнал «Українська культура». Готуючи матеріал для липневого номера, редакція познайомила з «магнумцями» та

їхньою творчістю і вирішила разом організувати цей форум.

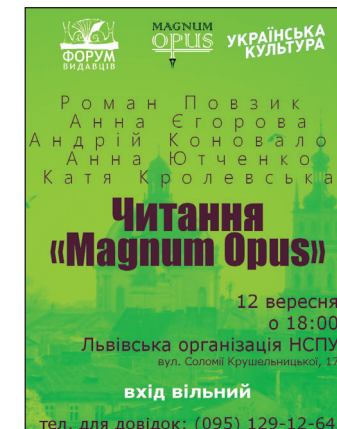
Виступаючих полтавців буде п'ятеро: Анна Єгорова, Андрій Коновалов, Анна Ютченко, Катя Кролевська і Роман Повзик..

Як зазначають самі учасники об'єднання, Форум видавців – це щось необхідне і важливе, без чого зникають чи радше уповільнюються такі важливі процеси, як підбиття підсумків за рік, переосмислення деяких речей та відкриття в собі чогось нового. До того ж, частіше ці процеси

в учасників та гостей фестивалю проходять на підсвідомому рівні чи у стані спіяння атмосферою міста Лева, творчості та мистецтва.

Учасники Magnum Opus реалізують різноманітні ідеї, проекти та мистецькі акції, що відбуваються у Полтаві. Сфера їхньої діяльності лежить в царині текстів, мистецьких заходів та культурного менеджменту. Два роки до цього полтавські поети їздили на Форум як слухачі або журналісти.

Інф. «КіЖ»

наголос

Незвичайний проект

Міфо-символічний словник. У 3 т. / Упоряд.: В. фон Ерцен-Глерон. – Т. 1: А–Е. – 2013. – 536 с.: іл.

В основі «Міфо-символічного словника» лежить багатомісячна робота вчених і дослідників Європи. Нам залишилося мале: зібрати, перекласти і донести працю цих чудових людей до наших читачів. Завдяки вченим-попередникам ми маємо змогу заповнити безліч прогалів у галузях міфології та символіки, наявних у всіх російськомовних виданнях, що стосуються цієї теми. Цитовані автори цього словника володіли знанням класичних древніх мов, включаючи близькосхідні: іврит, халдейську, сирійську, давньоєгипетську, санскрит, перську та ін. Деякі з них були авторами енциклопедичних та етимологічних словників перерахованих мов, що не втратили свого значення й донині.

Словник містить статті про міфи, герметизм, алхімію, геомантию, символіку біблійних імен та сім священних мистецтв. У книзі представлений рідкісний матеріал із кабали. Статті засновані на Зогар та інших кабалістичних трактатах, на творах Гомера, Орфея, Гесіода, Аполлодора, Діодора Сицилійського, Вергілія, Овідія та ін. Словник спирається на роботи цілої плеяди французьких, німецьких, італійських і англійських учених XVIII–XIX ст.

Особлива увага приділяється Старому Заповіту, тлумаченню біблійних імен, визначенню назв і понять оригінальною мовою, що сприяє більш глибокому розумінню Святого Письма.

У книзі розглядається слов'янська, грецька, єгипетська, римська, індійська, перська, фінікійська, іудейська, халдейська, германо-скандинавська міфологія і міфологія інших народів. Уперше пантеони грецьких і римських богів представлені в найбільш повному обсязі порівняно з усіма раніше виданими російською мовою книгами. Більшість статей включає етимологічне тлумачення імен богів і героїв. У словнику зібрано багатющий ілюстративний матеріал – представлено близько 1100 рідкісних картин, малюнків, гравюр XIV–XIX ст.

Формат видання 240x340 мм, 536 стор.
Бібліографія – 521 найменувань.

Видання, що має назву «Міфо-символічний словник», заплановано до друку в 3-х томах. Вийшов перший його том і готується другий.

Ми вирішили взяти інтерв'ю в автора, перекладача і редактора цього проекту Віктора фон Ерцен-Глерона, а також дізнатися про його подальші творчі плани.

– Як виникла ідея створення «Міфо-символічного словника»? Наскільки взагалі схоже видання потрібне в наш час?

– Ідея створення такого словника виникла доволі давно і причин до цього було декілька. Перша й основна полягала в тому, що майже всі словники з міфології або символіки, при чому як у нас, так і за кордоном, хибували тим, що лише деякою мірою пов'язували разом міфологію і символіку. Тому для людини, яка цікавиться і тим, і іншим, що є все ж одним цілим, складно було знайти для себе відповідний довідковий матеріал або видання, яке могло б допомогти в пошуках відповідей на її запитання.

Звичайно, я розумію, що практично неможливо в одному якомусь виданні на тему міфу і символу передбачити і повністю задовольнити інтереси реципієнтів, інакше потрібно було б видати багатотомну енциклопедію. Може бути, що з часом хтось і зважиться на таке видання, але ми поставили перед собою інше завдання: не в довгостроковій перспективі, а зараз дати для сучасного читача той матеріал, якого йому бракувало, і це стосується не тільки нашої країни, а й інших також. Читач сам може переконатися в цьому, коли ознайомиться з нашою книгою.

Другою причиною було те, що до видання першого тому «Міфо-символічного словника», ми вже видали два десятки книг у серії «Aterraadsolem», випуск якої, зрозуміло, буде продовжуватися й далі. Тематика і зміст книг цієї серії, присвяченої осягненню тайнств Природи, без знання сенсу і прихованої ідеї міфів досить складна для розуміння.

До речі, в цю серію, крім трактатів з алхімії і символіки, також включена дуже

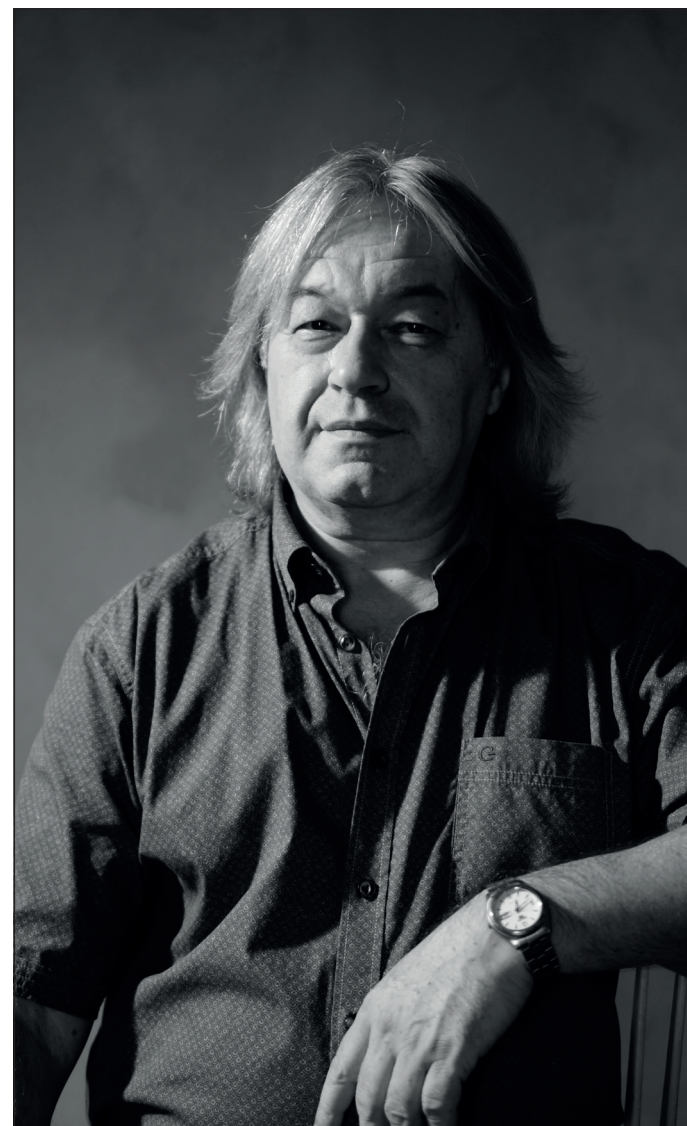
цікава книга французького автора Пернеті під назвою «Міфи Стародавнього Єгипту і Стародавньої Греції». Ця праця чудово об'єднує і пояснює нерозривність істинної суті міфу й алхімії. І як доповнення на Ваше запитання про виникнення ідеї створення цього словника, можна сказати, що цей автор, який жив у XVIII столітті, своїми ідеями вніс вагомий частку у створення тритомника.

Про актуальність схожого видання в наш час можна відповісти словами знаменитого римського історика Саллюстія: «Міф – це те, чого ніколи не було, ніколи не буде, але є завжди». Краще сказати неможливо, і частково в цих словах вже є певна відповідь щодо потрібності видання такого словника. Якщо помедитувати над сенсом цих слів, то для багатьох або для читача нашого словника розкриється глибина і велич знання людини вже з вікопомних часів. І не випадково ці слова стали епіграфом до першого тому нашого «Міфо-символічного словника». До того ж, ми можемо з упевненістю стверджувати, що цей словник спонукає нашого майбутнього читача до якихось пошуків усередині себе й інших дивних знахідок, що стосуються давньої світової культури і знання.

– Ви сказали «знання». То наскільки ж знання древніх можна асоціювати із сучасним розумінням цього поняття?

– Звичайно, якщо говорити про зовнішню форму або про сучасну цивілізацію та її науку, то, безсумнівно, відмінність видається величезною. Але ми насамперед говоримо про філософію науки, і тут відмінність не виглядає такою вже різною і, десь, беруся стверджувати, вона має єдину підставу і спрямована до людини.

Але цей напрямок має вести до єдності в досконалості сенсу цього слова. Єдність духу, душі й тіла – це те, до чого прагнули знання стародавніх, і те, що для їхніх філософів і мудреців було основною метою. У наш час, на жаль, ми якось призабули про цей стародавній постулат. Істинна єдність трьох – це те, що як підносить людину над самою собою, так і відрізняє від іншого тваринного світу.

І зауважте, ще Платон сказав, що Земля не витримає двох Зевсів, тобто древні мудреці і справжні філософи знали єдинобожжя, в чому їм пізніше відмовляло християнство. Також і на Сході, наприклад в Індії, незважаючи на величезний пантеон богів кількістю в 330 000 000, вся їхня філософія і міфологія всіх їх зводила до єдиного творця, так як і безліч ангелів християнства знають тільки одного Творця. Етимологічний розбір імен божеств лише підтверджує, що вони становлять лише «якості», «властивості» або певні дії та процеси в Природі. Тож дія міфу є іншою формою або виразом, проявом природного процесу, який також досліджує сучасна наука або наше знання, яке постійно розвивається.

– Ви згадали про серію «Aterraadsolem», яка випускається вашою групою, і про те, що Вами вже

видано достатню кількість книг на тему тієї ж алхімії. Розкажіть трохи про це.

– Видання алхімічних трактатів було моєю ідеєю і не тільки тому, що я цікавився алхімією вже давно і в хорошому сенсі «захворів» нею. До видання подібних книг, хоча я й усвідомлював, що в комерційному плані це заняття невдячне, мене почасти своєрідно і несподівано підштовхнула Аліса Бейлі, голова всесвітнього Теософського суспільства. Ще перед Другою світовою війною вона говорила про алхімію як науку майбутнього, хоча у своїх трактатах, яких було понад два десятки, вона взагалі згадала про цю науку всього декількома реченнями. І це незважаючи на те, що алхімія існує протягом тисячоліть і адепти від цієї науки стверджували, що деякі біблійні патріархи були її основоположниками.

форум видавців

ПОГЛЯД У МАЙБУТНЕ

Києво-Межигірський монастир – багатотраждальна обитель. Не збереглося жодної його споруди. Що навряд чи можна вважати випадковістю. Він повторив долю київських Братського і Пустинно-Миколаївського монастирів. Останні втратили свої собори, але збереглися Академічний корпус, трапезна і Святодухівська церква, будинки архімандрита та келії від Братського, церква Миколи на Аскольдовій могилі – від Пустинно-Микільського монастирів. Від Межигірського не лишилося нічого. Усі ці монастирі були зорваним нагадуванням про добу козацької держави середини XVII– другої половини XVIII ст., про славу Хмельничину і добу Мазепи, коли й церква українська мала фактичний незалежний статус.

Сьогодні, коли Межигір'я хочуть зробити музеєм пострадянської корупції в сумнозвісній Хонці, чомусь слабо лунають голоси на підтримку ідеї відновлення там монастиря, як центру українського православ'я. І справа ця не мала б викликати жодних заперечень чи проблем. Є можливість відбудови знищених споруд на підставі планів і фотозображень. Є підстави заснування в Межигір'ї історико-культурного заповідника, до якого б мали бути включені усі пам'ятки археології, залишки печер, Дзвонкова криниця та відновлені монастирські будівлі, як пам'ятки славного історичного минулого цієї місцевості з відповідними музейними експозиціями. Уже постали з попелу Успенський Печерський і Михайлівський Золотоверхий собори. Настав час, щоб відродилися Спасо-Преображенська і Петропавлівська церкви Межигірського монастиря, Богоявленський і Велико-Микільський собори мазепинського бароко у Києві.

У цьому числі «Пам'яток України» ми спробували подати історію Межигірського монастиря та його споруд. Розказали про Межигірську фаянсову фабрику – один із центрів українського керамічного мистецтва XIX століття. Сподіваємося, що цим започаткували шлях до духовного і культурного відродження цієї незвичайної – вельми намоленої місцевості.

Шеф-редактор Ігор ГИРИЧ

ПАМ'ЯТКИ України
№9
ВЕРЕСЕНЬ 2014

Межигір'я

- Спасо-Преображенський монастир: археологія, історія, книгозбірня
- Межигірська фаянсова фабрика і технікум

Підтримуючи сказане Алісою Бейлі про алхімію як науку майбутнього, я все ж вважаю, що майбутнє народжується із сьогодення, і потрібно щось робити вже сьогодні. Тому ми вирішили перекладати і видавати книги тільки визнаних як сучасниками, так і наступними поколіннями, майстрів, щоб таким чином в нашій серії відсікти масу так званих сучасних знавців XIX–XX століть, що спекулюють своїми «пізнаннями» в галузі алхімії.

– Ви обрали вельми складний шлях, оскільки саме слово «алхімія» вже тривалий час є ніби словом прозивним.

– Цікаво те, що на власному досвіді я переконався в тому, що велика кількість критиків, особливо новітнього часу, не спромоглася навіть прочитати, не кажу вже про вивчити, хоча б один трактат. А як заманливо приєднатися до сонми гонителів і хором у нестямі кричати: «Женіть її, вона негідна нашої уваги». Але щирі, чесні люди, серед яких були Ньютон і Гете, хоча і не вдало практикували алхімію, ніяк її не спростовують.

Про алхімію можна і треба було б багато чого розповісти, але це тема для окремої розмови. Я тільки хочу ще сказати, що не враховуючи окремих видавництв, які періодично видавали деякі алхімічні трактати, ми єдині у світі, хто цим займається системно і в повному обсязі, що стосується кожної окремої роботи. Так, в Англії й донині видавець Адам Маклін публікує трактати алхіміків і не тільки, але, на жаль, із великими купорами, скорочуючи зміст таких робіт. Це, звичайно, недопустимо. Ми даємо переклад трактатів у повному обсязі. Тому я стверджую, що ми єдині у світі, хто доставляє читачеві такі роботи в їхньому повному первозданному вигляді. На нашому сайті atanor.com.ua кожен, кого зацікавлять подібні книги, може отримати більш детальну інформацію.

– Повертаючись до Вашого словника, хотілося б дізнатися, чим відрізняється це видання від інших йому подібних і в чому його новизна?

– Як я вже говорив, колишні видання на тему міфології та символіки, скажімо, не зовсім повно або не зовсім достатньо пов'язували міф і символ. Я гадаю, цей факт становить чималу хибу, як і розділення цих двох понять у контексті міфу,

Національне газетно-журнальне видавництво презентує

МИФО-СИМВОЛИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ

В ТРЕХ ТОМАХ. ТОМ I

МИФОЛОГИЯ:

- славянская
- греческая
- египетская
- римская
- индийская
- персидская
- финикийская
- иудейская
- халдейская
- германоскандинавская...

В СЛОВАРЕ ПРЕДСТАВЛЕНЫ:

- **этимология имен богов и героев**
- **герметизм**
- **алхимия**
- **геомантия**
- **библейская символика**
- **каббала**
- **священные искусства**

Статьи основаны на произведениях Гомера, Орфея, Гесиода, Аполлодора, Диодора Сицилийского, Вергилия, Овидия – **библиография** насчитывает **более 500** наименований.

Свыше 1100 иллюстраций.

от земли к солнцу через знания древних **A TERRA AD SOLEM** atanor.com.ua

бо міф є символом, а ідея символу розгортається через міф.

Недолік багатьох книг із міфології полягав ще й у тому, що автор або укладач такого видання внутрішньо перебував у іншому вимірі, міф не проходив крізь нього, він бачив його зовні. Звідси якоесь «статистичне» сприйняття або підхід, а також авторитет попередників, що працювали на цій ниві, призводять до нескінченних повторень і «протоптаного шляху».

– У випадку з колишнім СРСР ситуація ще гірша, тоді тут ще домішувалися

цензура і політиканство, тут уже, як мовиться, переплюнули весь світ.

– Я вже говорив про те, що у стародавніх всі божества або діти богів являли собою певні якості, що підтверджуються значенням їхніх імен. Тому в нашому словнику до безлічі статей залучена етимологія, яка розшифровує головну особливість божества або героя. Крім того, завдяки етимології імені в таких статтях також описується суть, зміст сюжету міфу з іншими героями або божествами. Це дуже важливий момент для розуміння міфу.

У певному сенсі етимологія «споріднена» кабалі, яка ще глибше досліджує подібні речі. І тут ми, якщо можна так висловитися, внесли певне нововведення, у чому нам якраз і допомогла кабала. Як відомо, це вчення надзвичайно ретельно ставиться до кожної точки, не кажучи вже про букву, що в слові або імені зовсім змінює його зміст. Тому в нашому словнику всі статті, які стосуються біблійних імен і понять, а також кабали, містять їхнє написання на івриті з дальшим тлумаченням.

наголос

■ МИ – РАЗОМ!

Коли говорять гармати – музи мовчать. Учора цей афоризм асоціювався у нас із певним історичним чи літературним твором, сьогодні доводиться сприймати його як частину реального життя. І визнати, що насправді це не так. Трагічні події, що відбуваються у східних регіонах країни, згуртували українців навколо переможної ідеї. Актори, художники, музиканти також не залишаються осторонь спільної справи.

Благодійна вистава «Варшавська мелодія-2» за участю Ади Роговцевої збирала аншлаги у Будинку офіцерів. Національний театр імені Івана Франка перерахував українській армії гроші, виручені за квитки на виставу «Назар Стодоля». Інформацією про мистецькі благодійні ініціативи майорять стрічки соціальних мереж. Події, що вселяють надію і не можуть не тішити.

Як не може не тішити той факт, що зазвичай мінімальні бюджети культурних проектів, які цього року зі зрозумілих причин трансформувалися у мікроскопічні, не стали вироком для тих, хто живе з девізом «не завдяки, а всупереч».

У вересні театри та меломани зможуть долучитися до трьох великих фестивалів: ГОГОЛЬFESTy Влада Троїцького, III-го Фестивалю молодшої української режисури імені Леся Курбаса та «Київ Музик Фесту», який цього року відзначає 25-річний ювілей. У цьому номері «Театрально-концертного Києва» ми, зокрема, підготували й анонси та програми цих форумів.

Крім того, маю величезну приємність представити вам англійський супутник журналу «Театрально-концертний Київ». Він розповсюджуватиметься у готелях, аеропортах, у літаках, охоплюючи своєю увагою максимальну аудиторію людей, що приїждять до нас. Цей путівник стане у нагоді усім, хто цінує свій час і змістовне дозвілля.

Дорогі наші читачі! Вітаючи вас із початком нового театрального сезону, колектив «ТКК» бажає отримати від вистав, концертів, виставок, які ви відвідаєте, максимум яскравих вражень. А головне: нехай протягом цього сезону і всіх наступних говорять лише музи.

Головний редактор
Людмила ОЛТАРЖЕВСЬКА

У цьому словнику, як і книгах нашої серії, ми пишемо імена так, як їх писали або вимовляли на батьківщині того чи іншого героя. Цим наше видання також кардинально відрізняється від подібних, адже в більшості випадків особливо біблійні імена перекручені навіть у перекладах Святого Письма. Тому в середньовіччі багато теологів, філософів і містиків вивчали іврит, щоб не спотворювати імена Божі, ангелів і пророків. У словнику ми постаралися заповнити прогалини всіх колишніх видань, що стосується грецької та римської міфології, бо колишні видання у цьому дуже кульгали, а прізвиська богів узагалі слабо висвітлювалися.

Що стосується символіки, то і тут ми помістили безліч статей, які розкривають цю тему в досить нетрадиційному світлі. Оскільки будь-який предмет або річ може, а в міфі й повинен, розглядатися символічно, то в словнику не тільки звірі, птахи, рослини, а й навіть частини тіла або такі атрибути, як борода, висвітлені і представлені як певні символи.

Крім того, у словнику містяться статті з основних наук древніх, приміром астрології, які будуть цікаві і корисні не тільки для новачка, але й для людини досвідченої. Одне слово, нашого читача очікує чимало приємних сюрпризів при прочитанні.

У цьому томі ми помістили близько 1100 ілюстрацій, більшість із яких раніше у нас не публікувалися. У цілому вони підбиралися відповідно до статті. І, нарешті, весь матеріал цього словника є переказним, і тут використовувалися матеріали найкращих фахівців із міфології та символіки XVII–XIX століть.

– Ви говорите про символ, і це поняття наявне в назві вашого «Словника». Чим, на Вашу думку, є символ або, іншими словами, в чому полягає його призначення?

– Щоб відповісти на Ваше запитання, варто згадати, що свого часу найбільший учений першої половини XIX сторіччя, німецький професор Фрідріх Кройцер написав свою 4-томну роботу «Символ і міф». Іншими словами, не просто коротенько дати відповідь на таке запитання. Але можна сказати, що символ із найдавніших часів, ще на зорі нашої цивілізації, був фундаментом або основою культури людства

і певним засобом спілкування між людьми.

Алфавіт найдавніших цивілізацій, відповідно до їхніх же тверджень, був посланий із небес, або точніше зоряне небо зі своїми сузір'ями дали накреслення буквам. Саме ця тема – алфавіт і його зв'язок із небом – докладно висвітлюється в нашому I томі у статті «Букви». Ну, а в тій же Кабалі це один із головних і найдавніших постулатів.

Кабалістичний трактат «Сефер-лецира» розповідає про символ або сенс і завдання літер, якими Бог створив Всесвіт і все, що в ньому знаходиться. І не випадково цей трактат ми включили як додаток до другого тому словника, як і багато їхніх книг згаданого професора Кройцера.

Тому я не буду зупинятися на питанні, що стосується символіки алфавіту, а скажу взагалі про сенс і завдання символу. Враховуючи те, що з часів так званого вавилонського стовпотворіння на Землі виникло безліч мов, виникла проблема взаєморозуміння між людьми, і це стосувалося не тільки того, що мови були різними.

– Будь-якій людині добре відомо, що при спілкуванні між двома людьми, що говорять однією мовою, час від часу виникають моменти, коли один не зовсім розуміє, що сказав інший.

– Часто це відбувається від того, що розповідач, і тут йому мало допомагає його ерудиція, не може в повному обсязі зрозуміти і «зримо» викласти те, що він «бачить» чи як він сам це сприймає. Недарма ми часто говоримо, що «це неможливо передати словами», не кажучи вже про те, що твій співрозмовник іноземець і його сприйняття і спостереження навколишнього світу відрізняється від вашого. Тут інша «матриця».

Але всіх нас об'єднує доволі щільний світ, і Сонце для всіх Сонце, незважаючи на різницю в написанні або вимові цього слова. Функції цього світила вище від усіх наших відмінностей і те, що воно дає і як, у загальних рисах зрозуміло всім людям. Приблизно так можна сказати і про нашу Землю, про ті природні явища, що відбуваються на планеті, її рослинність і т. ін. Звідси вже древнє людство використало загальнозрозумілу для всіх символіку як для спілкування між собою, як і для певних послань.

Природно, що з часом, із постійним розвитком людства

мова символіки ускладнювалася. Вершини майстерності в галузі символіки досягли алхіміки, в їхніх символах надзвичайно важливою є наявність так званої сакральної геометрії, коли риси складного символу: круг, півмісяць, хрест, хвилясті лінії – вже несли в собі якості чотирьох оточуючих нас стихій. В алхімічних текстах один і той же символ планети і її металу часто підкреслював те, що мова не йде, скажімо, про фізичний метал. Звідси і непросте розуміння алхімічних текстів, коли говорять «Меркурій» (ртуть), але це не власне метал, а його ідея чи первинний стан до упередження у відомий нам метал.

У міфології різних народів, незважаючи на деякі деталі або відмінності в символіці планетарного божества, завжди основна ідея була одна й та сама. Дуже хороший приклад корисності розуміння символу або сигнатур демонстрували давні алхіміки і лікарі, які найчастіше були такими одночасно. Так, знання того, що якась планета певним

чином впливає на формування рослини і її вплив як на організм, так і на хвороби, пов'язані з ними, дозволяли такому майстрові, вперше побачивши рослину, визначити, як і для чого її можна використовувати. Зрозуміло, це виключало наші сучасні дорогі дослідження в цьому напрямку.

Символіка оточує нас на кожному кроці, всюди – замислюємося ми про це чи ні. Це також підтверджує герб нашої держави, як і інших країн; у ньому ціла історія і культура нації.

– Ваші книги, включаючи і «Міфо-символічний словник», вийшли у світ російською мовою, чи плануються україномовні видання? І чи вважаєте Ви, що в питанні про стародавню історію та походження українців ще багато чого не сказано або недоговорено?

– О, розповісти про історію – це ціла історія. Видання книг з історії або книг, пов'язаних із культурою України, – це такий комплексний підхід, під яким я маю на увазі

форум видавців

■ P. S.

Про історію мого роду в Німеччині у XVIII і XIX століттях були опубліковані дослідження і показано його слов'янське походження. Дослідники дійшли висновку, що прізвище утворилося від слова «орачі», та німецькою корінь цього слова з часом отримав написання Oer, де перші дві голосні «oe» читаються і вимовляються як «е». А сучасне написання прізвища німецькою Oertzen виникло наприкінці XIV століття.

Мені було цікаво дізнатися про те, що моє прізвище походить від знаменитого слова, точніше цілого народу, званого Орач. Зберігся й головний масток роду, правда не в первозданному вигляді, а з цікавою назвою Рогов (Roggow). Установлено, що ця назва походить від того, що воно знаходилося за поворотом за пагорбами. Німецький дослідник нашого роду Георг Лих у XIX столітті писав, що мовою венеців «за углом» писалося як «за рогом». Тут для українця не варто чогось додавати.

Подібність венецької та української мов – це окрема тема. Масток знаходиться за п'ять кілометрів від міста Рерик, що стоїть на березі Балтійського моря. Але це не те древнє слов'янське місто Рерик, яке також знаходилося в цих краях і було зруйноване на початку IX століття. Свого часу при археологічних розкопках поруч із мастком було виявлено давньослов'янське укріплення зі святилищем.

Цікаво те, що герб нашого прізвища становить дві руки в латах, що тримають кільце або круг. Але цікаво якраз те, що рука, яка тримає круг, була символом венецького бога Гонидло, ідентичного за своїми функціями Велесу. Це наштовхує на думку про те, що предки могли бути жерцями цього бога, звідси з часом злегка змінений символ цього бога став гербом роду.

Цю думку може підтвердити і той факт, що інший знаменитий венецький рід фон Бюлових також обрав собі герб, ніяк не змінивши символ венецького бога права Прово або Право, зображеного зі щитом, на якому були дванадцять кіл або сфер.

Наш рід і рід Бюлових неодноразово з'єднувалися в шлюбах, і, мабуть, тому на величезному камені у Рогові обидва герби знаходяться поруч. Виглядає це дуже символічно, адже право завжди нерозривно було пов'язано з клятвою, а стародавні венеці люблять клястися Гонидлом, як і українці Велесом.

Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН

участь держави або, якщо взагалі у нас такі є, спонсорів. На жаль, поклавши руку на серце, треба визнати, що такі видання не під силу таким, як наша маленька група. Тут можна тільки пошкодувати про те, що люди, здатні підтримати цю ініціативу матеріально, мабуть, у нас ще не вирости. Хоча наше нинішнє становище, війна на південному сході країни і все, що сталося останнім часом, піднімає хвилю патріотизму, і будемо сподіватися, що і в галузі культури з'являться «щедрі» меценати.

Мене взагалі здавна вражає факт недооцінки нашими політичними діячами такої «зброї», як культурне надбання нашої Батьківщини. Свого часу (як і до цього дня) ми не дали цієї «зброї» ні в Криму, ні на південному сході, звідси «маємо, що маємо». Це колосальний недолік або злочинний гріх тих, хто був або перебуває на вершині влади.

– **У Росії все, що «погано лежить» тут же «нічтоже сумняшеся», оголошується або приписується собі.**

– Ось Вам приклад із недавнього минулого. У 1988 році, тоді ще при Союзі, вийшла в цілому непогана, цікава книга під назвою «Тисячолітній літопис надзвичайних явищ природи», у якій на сторінці 133 її автори називають нашого українського вченого Юрія Дрогобича (приховавши його біографію) «російським вченим Георгієм Дрогобичем» і що «це вельми важливо для історії метеорології Росії». А хто у нас знає, крім вузького кола фахівців і щасливих володарів рідкісної книги «Українська поезія XVI століття», хто такий Юрій ДРОГОБИЧ? А ми повинні знати й пишати такими людьми, які скрізь вказували свою націю і приналежність до України. Юрій Дрогобич закінчив два університети: Краківський, а потім Болонський в Італії, і був доктором медицини і астрономії. Пізніше, в Краківському університеті, він викладав астрономію, коли там навчався Коперник. І таких прикладів «позичання» нашого надбання, нашої історії безліч.

Але я хочу ще навести приклад, який, зрозуміло, негідний наслідування, але, з іншого боку, він демонструє, як Росія прагне за всяку ціну показати значущість своєї історії і культури. Замисліться тільки: доктор філософських наук, професор, директор Інституту

слов'янської та древньоєвразійської цивілізації громадської організації у своїх роботах «доводить», що навіть давньоєгипетська цивілізація пішла від давньоруської (російської) і що російська цивілізація вже налічує більше 30 тисяч років.

– **Складається враження, що наші вчені-історики поставили перед собою завдання у жодному разі не відступити від старих радянських підручників і раз і назавжди застовпити те, що там було написано?**

– Я не хочу, та тут і не місце вступати в суперечку про вік Києва. Приведу лише порівняльну історію виникнення Парижа, тобто час його заснування. Цьому місту налічують вік від 2 300 або 2100 років на підставі того, що там колись було село. Але ще в радянський час археологічні розкопки показали, що на території сучасного Києва ще близько 5000 років тому знаходилися святилища і тут жили люди. Я не стверджую, що потрібно негайно «зістарити» нашу столицю на вказаний термін, але там, далеко на Заході, вчені, не гірше за наших, якийсь не соромляться таких «казусів».

А приклад із Севастополем взагалі вражає. Датою його заснування офіційно вважають 1783-й і, зрозуміло, приписують нашим більш

«культурним» сусідам. І чому нашим вченим невтямки взяти приклад з Парижа, і, повірте, ні світова громадськість, ні ЮНЕСКО не протестували би проти того, щоб датою заснування цього міста визнати заснований у V столітті до н. е. на цьому місці Херсонес.

– **Між іншим, схожа історія стосується цілої низки українських міст, і не тільки на узбережжі Криму.**

– Але підніміть це питання на офіційному рівні з залученням учених, то ви наслухаетесь й начитаєтеся такого, що махнете на все це рукою.

У цьому конкретному питанні нам не потрібні жодні зовнішні, закордонні «друзі», і свої несамовито утоплять. Нічого зазіхати на «альма-матер». Не називаючи імені, можу тільки сказати, що деколи те, що вбито академією, сидить так глибоко, що мій хороший знайомий, без перебільшення справжній українець і патріот, учений, твердо стоїть на своїй позиції, що дай боже Києву 1000 років.

– **Але приклади щодо історії та культури нашої держави можна приводити мало не до нескінченності.**

– У моїх планах написати і здати книгу поки з робочою назвою «Венеці, або Втрачена сторінка історії України», яку я почав писати і перекладати, бо майже весь матеріал побудований як на середньовічних

німецьких джерелах, так і джерелах епохи Відродження, включаючи і більш пізні.

Навіть при побіжному ознайомленні з цими джерелами видно наш прямиий зв'язок, один корінь, що підтверджували ранні німецькі джерела, хоча вже в новий час ті ж німці вже цю сторіночку і їхньої історії намагалися не висвітлювати широко. Прізвища, назви міст, поселень і річок також вказують на цей зв'язок. Як, наприклад, найдавніші дворянські німецькі або точніше венецькі прізвища: фон Київ, дуже древній німецький, ну просто козацький, дворянський рід – Добрий Луг, річка Немирів і т. ін.

Щоправда руки не доходять зайнятися цією книгою серйозно. Саме цим проектом, книгою можна відповісти на Ваше запитання про стародавню історію та походження українців. Тут стільки невідомого для нашої сучасної історичної науки, що важко висловити словами. А хто знає, що ще у XVIII столітті знаменитий німецький філософ Гердер писав про те, що стародавні слов'яни, маючи на увазі венеців, навчили німців металургії, пивоварінню (яке майже всіма вважається німецьким винаходом).

Давно в планах написання і видання, дослідження в історико-міфологічному значенні і розумінні нашого герба, найдревнішого герба на планеті, про якого згадував ще Платон, описуючи легендарну Атлантиду.

Є ідея видати книгу про походження українських прізвищ. Мене ставлять у глухий кут прізвища з індійськими коренями, офіційно відомими в Україні принаймні з пізнього середньовіччя, причому йдеться про простих людей, коли в Європі це було немислимо.

– **Це неймовірно цікава тема, можливо, для подібних видань, що існують на Заході, революційна.**

– Дуже хотілося б, щоб наша держава згадувала своїх знаменитих предків не тільки на свята і ювілеї, але щоб згадала і сама здивувалася багатій культурній спадщині, залишеній нам Чубинським, автором нашого гімну. Опублікуйте його етнографічні дослідження у 9 книгах про Україну, і тоді не тільки у нас, а й далеко за межами нашої нещасливої України ніхто не скаже, що «ми без роду і племені».

Фото надані Віктором фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОНОМ

наголос

■ СЮРПРИЗ ДЛЯ МЕЛОМАНІВ

Шановні друзі!

Упевнена, що ви здивувалися, побачивши абсолютно нове «обличчя» журналу. Номер, який ви тримаєте в руках, – незвичайний: за валовою нумерацією від дня заснування видання 1923 року – це 400-те (!) його число. От ми й вирішили зробити сюрприз вам і собі – розпочати новий етап у житті «Музики». До того ж, окрім сторінки на facebook, віднині ми, нарешті, матимемо й свій сайт – <http://music.uaculture.com>, а на обкладинці ви також знайдете наш QR-код. Тож спілкуймося тісніше!

У ювілейному виданні зібрано ексклюзивні матеріали. Природно, певна частина їх – так само ювілейного характеру. Найповажніша дата – 100 років патріархові українського хорового мистецтва Павлу Муравському! 100 років виповнилося б і співакові Льву Рейнарівичу, який свого часу був солістом Львівської опери.

Букет ювілеїв пов'язаний з однією із музичних адрес Києва – будівлею Національної філармонії. У колі нашої уваги також ювілей легендарного гурту «Океан Ельзи».

Хітом номера стала відома в Україні й за кордоном дитяча капела бандуристів із Чернігова «Натхнення», яка восени відзначатиме 10-річчя. Наш бонус – постер усередині журналу.

Дитяча херсонська школа мистецтв № 1 опікується спадщиною усесвітньо знаного композитора Самуїла Майкапара, котрий, як виявилось, є уродженцем цього міста (наша рубрика «Невідоме про відомих»). Викликає захоплення музикант Богуслав Сойка, котрий 65 (!) років викладає гру на контрабасі у Національній музичній академії.

Цьогорічний лауреат Премії імені Бориса Лятошинського Сергій Зажитко прочиняє двері у свою творчу лабораторію. Естонський диригент Ерккі Пехк розповідає про власну творчість і культурну політику сучасної Естонії.

Звичайно, наші матеріали не могли оминати подій, які нині відбуваються у державі. Їхній відгомін – практично у більшості статей. Із неназваних – поетичне есе про львівський «Альфа Джаз Фест» Сергія Лазо.

Є в нас і першодрук нот – хор «Пречистая Богородице» Вікторії Польової.

Наталія Семененко насамкінець пропонує цікаву екскурсію різними країнами, де в архітектурних спорудах і не тільки відтворено тему клавів.

Сподіваюся, що наші новачки вам сподобаються й стануть для нас гідною перепусткою до п'ятої сотні номерів журналу «Музика».

Головний редактор Ольга ГОЛИНСЬКА

Ярослава
СОШИНСЬКА

У межах XXI Міжнародного книжкового Форуму видавців у Львові відбудеться V Львівський бібліотечний форум, організований Українською бібліотечною асоціацією.

Це незалежна всеукраїнська громадська організація, що об'єднує на добровільних засадах осіб, які професійно пов'язані з бібліотечною справою, бібліографічною й інформаційною діяльністю, та зацікавлених у їхньому розвитку осіб на основі єдності інтересів для спільної реалізації своїх прав і свобод.

Назва заходу «Бібліотек@ – відкритий світ» свідчить про те, що сучасна книгозбірня – це затишний, дружній, технічно обладнаний інформаційний центр із безліччю ресурсів для робочих і повсякденних справ та дозвілля всієї родини. Це також місце, де можна поспілкуватися з друзями, провести ділову зустріч, взяти участь у культурних заходах та просто відпочити. Такими осередками стають все більше читалень в Україні.

Організатори повідомляють: започаткований у 2010 році громадською організацією «Форум видавців» та Українською бібліотечною асоціацією,

Світ бібліофілів

захід став щорічним професійним святом для тих, хто працює у бібліотечній, видавничій та інформаційній сферах. На професійних майданчиках розглядатимуться питання стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні, відкритого доступу до інформації, а також нових форматів книги та читання. Учас-

Обговорюватиметься багато інших актуальних для розвитку інформаційного і демократичного суспільства тем.

На учасників бібліотечного Форуму чекають: міжнародна науково-практична конференція з актуальних проблем розвитку бібліотечної справи, відомі спікери та зіркові учас-

ники зібрання дискутуватимуть про бібліотечну освіту та інновації. Йтиметься про партнерство бібліотек, видавництва, музеїв і архівів, інформаційні технології та електронні ресурси у книгозбірнях та авторське право у цифровому середовищі.

професійні дискусії та екскурсії, тренінги та майстер-класи, конкурси, вуличні адвокаційні акції, а також змістовне дозвілля.

Захід відвідають керівники, фахівці бібліотек, представники органів влади та місцевого

самоврядування, науковці, викладачі вищих навчальних закладів, видавці, автори, читачі, провайдери інформаційних послуг, керівники проектів у галузі культури та інформації, члени та партнери Української бібліотечної асоціації.

Коротко про коротке

11–14 вересня відбудеться короткий фестиваль, присвячений постаті українського письменника Михайла Коцюбинського.

Організатором заходу виступила громадська організація «Культурний формат», а організаційним партнером – Вінницька міська рада.

Жанр оповідання чи «короткої історії» є ключовим поняттям дійства, що об'єднає не лише письменників та любителів літератури, але й молодих кінорежисерів та сценаристів.

Головною метою першого такого фестивалю є

переосмислення останніх подій в Україні, починаючи з листопада 2013 року, засобами літератури та кіно. Проведення всіх фестивальних подій заплановано на травень 2015-го у Вінниці.

У програмі – презентація книги Олександра Балабка «Рай і Пекло Коцюбинського»; творчі зустрічі з поетесою, прозаїком і перекладачем Катериною Калиткою; письменницею, поетесою,

літературознавцем і публіцистом Оксаною Забужко, а також із Міленком Єрговичем із Хорватії. Твори Міленка Єрговича перекладено більш як двадцятьма мовами, він є членом боснійського та хорватського ПЕН-клубів.

Гість із-за кордону представить книжку оповідань «Сараєвські "Мальборо" та інші історії», присвячену «маленьким історіям» боснійців, які переживають страшну війну. Літературний твір зажив гучної слави та був перекладений багатьма мовами світу.

Інф. «КіЖ»

форум видавців

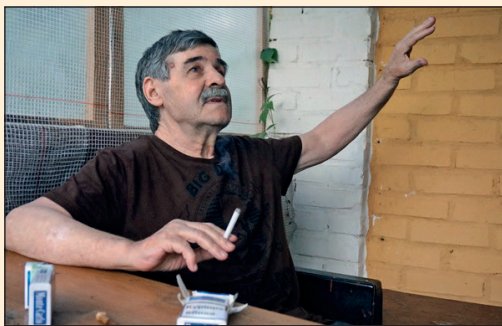
Василь Голобородько:
«Не повернутися –
означає змиритися»

■ ПРИНАГІДНО

Народився Василь Голобородько 7 квітня 1945 року в селі Адріанополь, що в Перевальському районі на Луганщині. Закінчив школу-інтернат, та, попрацювавши рік у шахті, вступив на українське відділення філологічного факультету Київського університету, який не закінчив. 1965 року став

студентом Донецького педагогічного інституту, звідки на початку 1967-го був відрахований із формулюванням «за дії, несумісні зі званням радянського студента». 1968 року Голобородько забрали до війська, де до 1970-го служив у будівельних загонах Владивостока. Після армії він працював на шахті, а згодом – у радгоспі в селі Адріанополь. Коли почав досліджувати казки, зрозумів, що його наукові статті не будуть серйозно сприйматися без вищої освіти. Тож, 2002-го екстерном закінчив Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка.

Вірші Василя Голобородька друкуються з 1963 року. Перша поетична книжка «Летюче віконце» була заборонена до друку через відмову автора співпрацювати з КДБ. Збірка під тією ж назвою вийшла в американському видавництві «Смоло-скіп» 1970 року. В Україні вірші Голобородька вперше видали окремою книжкою аж 1988-го, це була збірка «Зелен день». Окрім того він є автором поетичних збірок «Ікар на метеликових крилах», «Калина об Різдві», «Слова у вишиваних сорочках», «Українські птахи в українському краєвиді», вибраного «Ми йдемо», що містить до тисячі сторінок. 2010 року збірка дитячих поезій «Віршів повна рукавичка» ввійшла до каталогу найкращих дитячих видань світу «Білі ворони» (White Ravens). А найновіша його книжка «Білі кімнатні рослини» з'явилася 2013 року. Вірші поета перекладені півтора десятками іноземних мов.

Любов ЯКИМЧУК

Василь Голобородько виїхав із Луганська в липні, після того, як письменниця Оксана Забужко ініціювала компанію з висунення його на Нобелівську премію. Виїхав передусім тому, що перебування в місті стало несумісним із життям.

Цього року на львівському Форумі видавців планувалося дві авторські зустрічі з ним, але 9 вересня на офіційному сайті Форуму з'явилося повідомлення, що в зв'язку з поганим станом здоров'я Василь Голобородько до Львова не приїде. «Культура і життя» спробує компенсувати скасовані зустрічі, розпитавши Голобородька про те, як воно було жити в зоні АТО, чому це все з нами відбувається, і ще – трохи про птахів і вірші. Ця наша розмова є не першою і, будемо сподіватися, не останньою нині спробуємо дослухатися до «непочутого голосу Донбасу», до голосу поетичного.

– **Пане Василю, Ви з Луганська виїхали в липні, попри те що АТО там триває з кінця травня, а адміністративні будівлі захоплені ще з квітня. Чому так довго не наважувалися це зробити?**

– Думав, що швидко закінчиться. Та й могло швидко закінчитися, якби руки нашої влади дійшли до того...

– **Ви казали, що після відкритого листа Оксани Забужко щодо висунення Вашої кандидатури на Нобелівську премію до Вас почали дзвонити журналісти. Чи поштоухом до того, що Ви виїхали з Луганська стала ця увага преси? Ми ж розуміємо, – розвідка «ЛНР» працює...**

– Не лише, просто мені неможливо стало там жити. Магазини всі позакривали, чути постійні вибухи, українські канали повимикали. Мій син виїхав раніше днів на десять, а потім за мною повернувся. Так, там працює розвідка, управління СБУ захоплене та

вся інформація про мешканців доступна сепаратистам. А вони приходять додому за проукраїнськи налаштованими і забирають.

– **Чи хтось із Ваших знайомих лишився в Луганську?**

– Сусіди лишилися. Вони перейшли з нашої багатопверхівки в приватний будинок. І зараз усі по підвалах ховаються.

– **А Ви теж у підвалі ховалися?**

– Думав, але не ховався. Сусід мій готував підвал, проте раніше за мене переїхав у Дніпропетровськ. Перед моїм виїздом на дах будинку, поряд із нами, впав якийсь снаряд та уламками бетону у сусідній від мене квартирі вибило скло в вікнах. А потім, коли нас уже не було там, біля мого будинку розірвався снаряд, і там зараз вирва в два метри. В останні дні перед виїздом я боявся сидіти біля комп'ютера, бо він у мене стояв неподалік вікна. І телевизор теж. Так я телевизор дивився з-за дверей – ставав у дверний прогін і виглядав.

– **Як відбувалося Ваше переселення з Луганська?**

– Виїздив поїздом. Мав супровід, організований міністром освіти і науки Сергієм Квітом. Був у мене номер хлопця з Луганська, і якби були якісь проблеми, то міг

звернутися до нього. Мені сказали, що треба виїздити терміново – сьогодні або завтра. Вже маршрут не було, але такі ще залишилися. У машині подзвонили люди з міністерства, які мене страхували, і спитали як справи...

– **За день-два після того, як Ви виїхали, поїзди з Луганська зовсім перестали курсувати...**

– От бачиш...

– **Пане Василю, чому в нас такі проблеми саме з Луганською та Донецькою областями?**

– Протягом двадцяти трьох років незалежності нічого не робилося. Людям просто не говорили, що вони живуть в іншій країні, вже не в Радянському Союзі, а в Україні. От паспорти всім видали, а в Естонії давали лише тим, хто знає естонську мову – за демократію нам потім віддячили автоматами і «градами». Також кордони в нас відкриті (у Радянському Союзі кордони були завжди закриті), а «регіонали» в цей час говорили, що в нас «наслідок українизація», втім, насильницька могла би бути лише в тому випадку, коли кордон закритий. Також прибрали національність із паспортів – усі стали українці, тільки треба виконувати Конституцію...

Я постійно наводжу приклад із Красного Луча на

Луганщині. Тамтешні батьки оголошували голодування, щоб у їхніх дітей шкільне навчання відбувалося українською мовою. Тоді міністром освіти був Табачник. Ці батьки – російськомовні, але вони – українці. Ці люди зрозуміли, що живуть в Україні і діти мають навчатися українською мовою.

У цей час у Луганському національному університеті нічого нічого не робив, щоби там лекції читалися українською мовою не лише на факультеті української філології. Я ризикував у 60-ті, коли добивався української мови викладання в Донецькому університеті, і мене тоді виключили «за дії, несумісні зі званням радянського студента». І ризик полягав у тому, що мені не дали дозволу. А в Луганському університеті ніхто цим зараз не переймався.

– **А важко Вам було говорити в Луганську українською?**

– Я говорив, коли ти приїздила (сміється). Але в під'їзді я був «бандерою». Тільки поселився, сусіди вже знали, що я «бандера». Тобто якісь відомості вже проникли...

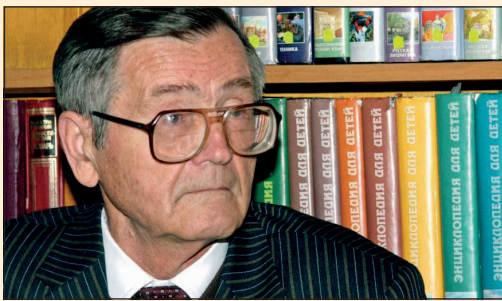
– **А чи до Вас у Луганську приходили з СБУ?**

– Ніколи. Вони мали прийти вибачитися, але... за 23 роки вибачень так ніхто і не дочекався.

наголос

■ ПРО ВАСИЛЯ ГОЛОБОРОДЬКА Іван Дзюба:

«...До сучасного світовідчуження Василь Голобородько йде своїм, надзвичайно самобутнім і цікавим, суто поетичним шляхом... У Голобородька ніби оживає світ „наївного“ предка або довірливої дитини, заселений дивними істотами, наповнений чарівними звуками, кольорами й пригодами; світ української народної, язичницької ще, демонології, казки, загадки, думи... Світ цей з'являється від Голобородька не в літературних ремінісценціях, не у філософській системі і навіть не як „тіні забутих предків“, – але як жива реакція отак укладеної душі на цілком сучасну навколишню дійсність».

Андрій Малишко:

«Поезія Василя Голобородька – буйна, одухотворена, по-філософському заглиблена. „Живопис“ її нагадує мені полотна французького художника Курбе. Ми зазирали у несподіваний і багатий внутрішній світ нашого молодого сучасника».

Оксана Забужко:

«У свідомості пересічного українця поета Василя Голобородька – нема, „зачищений“, вкупі з усім його німим-непочутим – приреченим на мовчазне страждання – українським Донбасом... Гадаю, саме час нарешті виправити цю велику історичну кривду стосовно так по-шевченківському „архетипально“ національного Поета – заодно довівши тим і самим собі, і всьому українському народові, що його інтелектуальна верства – не лише підмет для чужих політехнологічних маніпуляцій, а має власну суб'єктивність...»

– Чи Ви плануєте повернутися в Луганськ, коли все скінчиться?

– Так, мені нормально там було працювати і всі матеріали для наукової діяльності, для дослідження українських казок, – а це два підвіконня папок – лишилися там. А тут жити переселенцем, без нічого... Якщо ніхто не повернеться, то хто ж буде там Україну робити? Не повернутися – означає змиритися, що більше не буде українського Донбасу.

– Ви зараз пишете вірші?

– Оце (показує стосик аркушів, списаних дрібними літерами), що понаписував у перші дні, те й маю. А потім засмикали мене інтерв'ю і припинилося писатись. Та я й раніше писав, якщо з'явилось щось, а так, щоб сидіти спеціально, ніколи такого не було. У молодості приходило більше, а тепер зрідка. Найкращі роки, коли мені приходили вірші, відібрали – мені вкладали в руки то лом, то лопату, не даючи іншої можливості працювати. Я колись думав, що зможу писати багато на пенсії, але виявляється, що людина в шістьдесят років – інша, ніж у двадцять.

– Вастрохи замучили журналісти? Забираємо Ваш час...

– У мене цікавляться політичними різними моментами, але ж я не політик, я вільна людина, яка може вільно висловлюватись. Мене питають про національність терористів, а я й терористів у Луганську не бачив. Що ж я поїду їх розглядати впритул? То вони мене й застрелять, адже там не діють жодні закони.

– Ви колись казали, що в армії не мали часу писати...

– Так, із багатьма колегами-поетами я розмовляв і говорив про це. А вони заперечували, що навпаки – у них там було багато часу. Але це ж залежить від роду військ: я був у будівельних загонах. Мені навіть не треба було забороняти писати, просто треба було вкласти в руку лом чи лопату і змусити працювати в три зміни. А коли працював у шахті, поки був молодий, ще до вступу в Київський університет, було легше, ніж в армії. Переді мною тоді були відкриті всі горизонти, багато можливостей. Я не помічав, що це важка робота. І це один цікавий момент, про який я так і не розповів Вінграновському. Я тоді готувався до університету і в мене була робота така – я вагонетки зачіпляв, сигнал давав, щоб вони на-гора піднімали,

і поки їх розвантажували, мав якийсь час. То я тоді в шахті вчив напам'ять Вінграновського. А після армії в шахті вже важче працювалося.

– Як Ви оцінюєте свої шанси на Нобелівську премію?

– Та що я член Шведської академії, яка присуджує премію? (Сміється) Кожен автор має шанси, але там треба одне – дожити до 80 років. Є, звичайно, молоді лауреати, як Йосип Бродський. А в основному премію дають на вінки (сміється).

– Не лише, часом це зумовлене геополітичними подіями... Як з'явилася назва Вашої книжки «Білі кімнатні рослини»?

– Кімнатна рослина взагалі називається вазонком. І я сумнівався, якщо дам назву «Білі вазонки», то вважатимуть, що це про самі горщики. Тому й назвав «Білими кімнатними рослинами». Але вірш я такий написав – «Засохлий вазон». Хоча назві збірки не надаю великого значення, більше віршами переймаюся.

– Розкажіть трохи про першу книжку «Летюче віконце», яка вийшла без Вашого відома у видавництві «Смолоскип» (Париж – Балтимор) ще 1970 року.

– Мене питають і зараз: хто передав вірші до цього видання. Все життя кадебісти випитували і я відповідав їм, що не знаю. І зараз кажу, що не знаю. Є дві версії, та яка з них правдива – невідомо.

– Ця книжка зіпсувала Вам життя?

– Ніхто напругу цього не говорив, але, звичайно, це впливало на те, що мене не видавали. А загалом у ҚДБ існувало тисячі засобів зіпсувати людні життя.

– Коли Ви її вперше побачили?

– У 1970 році мені подарував її перекладач Григорій Кочур. Ми були з Іваном Світличним і Романом Кудликком у нього в гостях, і він тоді показав мені цю книжку. Кочур як перекладач був жадібний на книги і не хотів із нею розлучатися (посміхається). Умовляли Кочура всі разом. До речі, вона зараз залишилась у Луганську.

– А чи продовжуватимете Ваш поетичний проєкт «Українські птахи в українському краєвиді» про 365 українських птахів із усієї країни, які роблять державу єдиною через текст.

– Так, їх 365, як днів у році, і це разом із міфічними, як райська пташка. Із «Українськими птахами...» треба сидати і працювати. Давно цього не робив, тому важко до цього повертатися. Велика перерва дуже шкодить, бо втрачається думка. Коли починаєш один вірш (вони ж довгі), то треба все покидати і, поки не завершиш, ні за що не братися.

– Якщо би ми поговорили про інших птахів, про льодяникових півників, до яких Ви мене кілька років тому підвели в метро, там, де перехід із майдану Незалежності на станцію Хрещатик. І сказали, що про них Ваш вірш.

Розкажіть про цих півників.

– Є вірш «Стежка солодких півників», це про стежку, якою мати ходила на базар. Вона там щось вторгує, а купить оцих льодяників. Це про моє дитинство в Адріанополі. У житті села було дуже багато різних епізодів, але ж не всі ті ситуації мають цінність для вірша, а коли пишеться, то тільки певні ситуації виявляються на своєму місці. А Луганщина – моя батьківщина, я там народився, народилися сестри, брати. І кільком прихильникам так званої Луганської республіки я говорив: чому ваші права мають задовольнятися, а як же я? Чому я повинен втрачати мою землю, із моїм селом, з моєю хатою?

– А хто ці люди, з якими Ви спілкувалися?

Серед них колега мій по Спілці письменників, він із Луганська. А школа моя в Адріанополі була україномовною, і в той рік, коли я вступив до Київського університету, її перевели на російську. Село, де народився, довгий час лишалося україномовним. А тепер там із усім цим проблеми.

– Як нині Адріанополь? Він, здається, був звільнений.

– Так, там стояла нацгвардія, але ситуація дуже швидко змінюється... До речі, на карті він Адріанополь, а речник АТО називає його чомусь Адріанівка, хоч із контексту зрозуміло, про яке саме село йдеться.

форум видавців

■ «ЧАС РУЙНУВАТИ І ЧАС БУДУВАТИ...»

Гірким осадом, щемом у серці відлунює АТО на Сході – локальна війна, де вже нині тисячі поранених і загиблих (не лише військових, а й цивільного населення). Суголосно їй лунають історії театральних митців про те, як звільняли з полону, як вибиралися із захоплених терористами міст. Уважно слідкуємо за тривожними новинами: чи вціліють приміщення мистецьких закладів у Донецькій та Луганській областях, чи з постраждалих лишились тільки цирк і філармонія у Луганську (про пошкодження цих будівель уже, на жаль, достеменно відомо).

Євромайдан, зміна влади, збройний конфлікт на Сході країни кардинально змінюють оптику і кут погляду на мистецтво взагалі, на театральну галузь зокрема, формують нові запити, актуалізують давні потреби. Немовби впала якась заслона, і ми, озирюючись довкола, починаємо усвідомлювати, скільки всього потребує нагального втручання. Від банального ремонту, який не проводився десятиліттями у більшості театральних приміщень, до серйозної реформи галузі. Знову даються взнаки невирішені десятиріччями проблеми: потреба нових кадрів, безперервного фінансового стимулювання (останнє, на жаль, видається цілковито нереальним). Тож укротре поклатися доводиться на благодійників і волонтерів...

У номері ми зосередили увагу на тих питаннях, що нині вийшли на перший план. Випробування театру ремонтом – думаю, тут своїм часто прикритим досвідом може поділитися чи не кожен керівник. Аспекти змін, що готуються до внесення до Закону «Про культуру», – інтерв'ю з міністром культури Євгеном Нищуком. Міжнародний досвід реформування театральної галузі, до якого апелюють Аудроніс Люга і Петер Фекете.

Також «УТ» долучається до театральної громадськості у вітаннях з ювілеєм режисера Віталія Малахова та урочистих святкуваннях 160-ліття від дня народження видатної української актриси Марії Заньковецької. А ще у вересні у Києві очікуємо відразу на дві вагомні події: мультидисциплінарний фестиваль «ГОГОЛЬFEST» та III Фестиваль молоді української режисури імені Леся Курбаса. Життя триває...

Головний редактор Надія СОКОЛЕНКО

Казкові книжки

Тетяна ЧЕРЕП-ПЕРОГАНИЧ

Іван Андрусяк, письменник і видавець, який нещодавно заснував видавництво «Фонтан казок», розповідає про творчі плани напередодні Форуму видавців.

– «Фонтан казок» – видавництво, яке має на меті донести до дітей цікаву і потрібну літературу. Що вже зроблено і що в найближчих планах?

– Днем народження нашого видавництва вважаємо 6 липня, коли на фестивалі «Країна мрій» вийшли на люди зі своїми на той час двома першими книжками: збіркою казкових оповідань «Коротунчик» Олега Чаклуна, оформленою Ольгою Пилаєвою, і моєю повістю-казкою «Третій сніг» з ілюстраціями Ольги Кузнецової.

Нині у нас уже п'ять книжок. Усе це – книжки для дітей дошкільного, молодшого і середнього шкільного віку. Ясна річ, орієнтуючись у своїй роботі передовсім на малечу, ми не можемо не брати до уваги і її батьків, адже добра казка потрібна людині в будь-якому віці. Тому в нас будуть і книж-

що їх узагалі немає. Однак для національного культурного простору їх усе ще замало.

На всю велику Україну професійно й системно працює не більше десятка дитячих видавництв – тих, кого читачі знають і кому мають підстави довіряти. У більшості з них новинки за рік обчислюються одиницями, і лише в одного-двох – десятками. Нам потрібно наново «завоювати» рідну країну добром і любов'ю, які несе справжня сучасна дитяча книжка.

Ми, видавці, маємо домогтися того, щоб усі українські діти читали наші книжки, і щоб із жодної такої дитини не могла вирости сепаратюга чи якась інша мерзота. Оце і є програма-максимум, до реалізації якої «Фонтан казок» щиро прагне докласти всіх можливих, а якщо треба, – то й неможливих зусиль.

– Декілька слів про повість-казку «Третій сніг», а точніше аудіовидання для незрячих дітей, автором якого Ви є.

– Кілька років тому моя книжка «М'яке і пухнасте» вийшла шрифтом Брайля, я мав кілька зустрічей в інтернатах для дітей із вадами зору. Ці зустрічі справили на мене дуже щемке і глибоке враження. У повісті-казці «Третій сніг» воно вилилося в образах їжачка Петра, в якого підручники всі в дірочках, і ведмедівни Олени, яка втрачає зір. Мені дуже хотілося, щоб саме ця книжка вийшла Брайлем – це планувалося, але не склалося. І тут Катерина Кисельова, координатор волонтерського

проекту з видання аудіокнижок для дітей із вадами зору, пропонує озвучити одне з моїх дитячих видань...

Сприймаю це так: якщо маєш якусь добру, важливу для людей ідею, якщо щиро прагнеш, щоб вона зреалізувалася, – Бог завжди допоможе! І ось ця аудіокнижка вийшла, її начитала радіоведуча Галина Бабій, студія «Наш формат» записала наклад, а молодіжна організація «Генерація успішної дії» взялася допрацювати цей наклад до бібліотек і закладів для дітей із вадами зору. І я знаю, що вже зараз дітки слухають цю книжку, і щасливий від того, що долучився до доброї справи.

– Чим цього року порадує чи здивує видавництво своїх шанувальників на Форумі видавців у Львові?

– Ми ж видавництво – а отже, і радувати, і дивувати читачів мусимо насамперед книжками. Тому я просто хочу запросити львів'ян і гостей Форуму на нашу ятку № 33 на подвір'ї Палацу мистецтв. Приходьте, візьміть до рук наші книжки, почитайте, роздивіться ілюстрації, оцініть якість друку – і переконайтеся в тому, що ми працюємо з любов'ю, прагнемо нести радість і добро, а тому ви можете довірити нам найдорожче – ваших дітей.

І, звісно, приходьте з дітьми на наші презентації: 11-го вересня о 14.00 – у Музей книги; 12-го о 13.00 – у Львівську обласну бібліотеку для дітей і о 15.00 – у магазин «Антошка», а також на щоденні автограф-сесії та літературні читання.

Ангели захисників

Тернопільська дівчата, яка відвідує міську бібліотеку-музей національної іграшки № 5, і під час літніх канікул не витрачала часу дарма.

Разом із майстринями Аллою Шушкевич та Галиною Дудар на майстер-класах виготовляли ляльки-мотанки, які здавна є оберегами українського народу, та ангелів-охоронців.

І все це для тих, хто сьогодні на Сході нашої країни захищає мир і спокій. До виробів додавали ще й листи з побажаннями.

– Діти вірять, що ці вироби захистять бійців від ворожої кулі, наблизять час перемоги над невисним ворогом. Це їхній маленький дитячий вклад у нашу спільну перемогу, яка неодмінно буде, – розповідає одна з організаторок заходу, письменниця Ірина Мацко.

Інф. «КіЖ»

редакція журналу

ДИТЯЧА СТОРІНКА

Чарівна книга

Ти маєш мрію? А, може, багато бажань? Чи швидко твої бажання здійснюються? А хочеш навчитися приманювати свої мрії?

ДОМІВКА ДЛЯ МРІЙ

Кажуть, мрію треба правильно покликати. Ще й гарненько, щоб вона точно знала, що ти на неї чекаєш. Як зробити це найкраще? **Заведи домівку для мрій.** А точніше – «**Чарівну книгу бажань**». Звісно, якісь відірвані аркуші, старі зошити не підійдуть. Ти ж маєш красиву мрію! Тож вибери зошит чи блокнот. Він має бути не великим і не малим. Обкладинка повинна бути цупкою. Сторінки – без зазначених дат або нумерації. Та найголовніше: чи приємно тобі тримати цей зошит у руках? Якщо так – бери! Прикрась її гарно, підпиши.

БЕРЕМОСЯ ЧАРУВАТИ!

Не починай писати бажання на ходу! Гарно продумай, що ти хочеш написати. А тепер заплющ очі й уяви, ніби твоє бажання вже збулося. Що ти відчуваєш? Тепло і спокій, радість? Чи смуток і тривогу, зловтіху? Якщо останнє, то, боюся, це не те, що треба записувати до чарівної книжечки.

Запиши своє бажання на аркуші.

Та записувати також треба вміти.

- 1. У жодному разі не пиши бажання зі словом «Хочу».** Так можна все життя хотіти. Пиши, ніби це вже збулося. Наприклад: «Я переможець змагань!»
- 2. Бажання повинно стосуватися тільки тебе.** Ти не можеш побажати, щоб Сашко завжди хотів носити твій рюкзак. Тож пиши лише про свої здобутки.
- 3. Не пиши в бажанні «не».** Наприклад: «Я не хочу хворіти». Ой! Відразу три помилки: заперечення, слово «хочу», ще й хвороба згадується! Слова мають бути тільки позитивними. Наприклад: «Я здоровий(а) і бадьорий(а)».

Можеш зі старих журналів вирізати ілюстрацію до свого бажання.

Книга бажань, звісно, чарівна та

над здійсненням бажань треба працювати! Тож – до роботи!

Сканворд «Шкільний»

28

Пісня в опері
Ельфійські літери
Величезний муз. твір для оркестра
Домашній дощик
Сучасний муз. стиль
Куля для гармати
Орган керування військами
Без батьків
Упряж для волів
Чоловік кози
Орган зору
«Один» італійською
Екзотичний фрукт
Велосипед з мотором
Жовта мінеральна фарба
Морський кухар
Рот хижака
Різкий поштовх, потрясіння
Різновид тварин
Передача м'яча
Балаканина жаби
Іринка
Тварина для вершилка
Зброя Калашникова
На носі носорога
Закриває рот
Буддистський рай
Сорт ковбаси
Суворя заборона
Отруйна жаба
Друг Мауглі
Не проти
Річковий «жолоб»
Лікує вухо, горло, ніс
Блакитний папуга з мульт.
Монета в Лаосі
Арабське чоловіче ім'я
Молодий матрос
Чарівне число
Надбудова судна
Річковий осад
Марка калькулятора
Царський стілець
Головне розвід. упр.
Твір з трьох картин
Давня франц. монета
Американський індіанець

Тут впиши букви, що стоять на жовтих квадратиках у сканворді. Яке слово у тебе вийшло?

передплати на будь-якій пошті!

Зайди на наш сайт в Інтернеті:
www.feya.net.ua

наголос

ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» ПРОПОНУЄ:

Повний PR- супровід фестивалів

громадських ініціатив та акцій, вернісажів і виставок

● **Медіа та інформаційне партнерство**

● **Організація прес-конференцій та прес-турів**

● **Дизайн і верстка, підготовка до друку листівок, каталогів, збірників тез, книг і періодичних видань**

● **Поліграфічні послуги: друк від візитки до подарункового фотоальбому**

● **Фотозйомка – репортажна, студійна**

● **Реклама в загально-українських та регіональних ЗМІ**

Перша друкована книга українського автора:

1483 р.

Юрій Дрогобич
«Прогностична оцінка поточного 1483 року магістра Юрія Дрогобича з Русі, доктора філософії і медицини Болонського університету».

Перша друкована україномовна книга:

1491 р.

львів'янин Степан Дропан надрукував слов'янською українською мовою книгу Швайпольта Фіоля.

Перша книга, видана на території сучасної України:

1574 р.

Іван Федоров уклав і надрукував перший східнослов'янський посібник «Буквар».

9704

об'єкти роздрібної торгівлі книжковою продукцією:

8185

книжкових кіосків і прилавків

1519

книгарень

Дані: липень 2013 р.

Понад **5500** книговидавництв зареєстровано в Україні

1728 із них випускають книги

37286

бібліотек функціонувало в Україні станом на 2011 р.

58%

українців прочитали за рік принаймні одну книжку завбільшки як 100 сторінок.

3-5 млрд €

приблизна вартість продукції, яку вітчизняні книговидавці виробляють за рік.

більше **10%**

частка книжок вітчизняних видавництв на ринку.

12%

українців не читають книжок взагалі.

€2,9

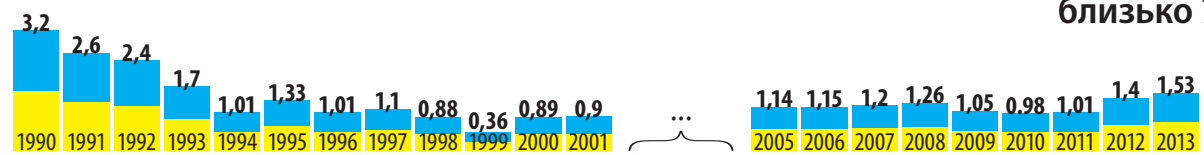
пересічний українець витрачає на книжку в рік

Дані: «Клуб сімейного дозвілля».

Кількість надрукованих в Україні видань: (тис. примірників)

Динаміка випуску друкованої продукції в Україні на особу:

У країнах Євросоюзу близько 7

Джерела даних:

journalib.univ.kiev.ua, ukrbook.net, Державний комітет телебачення та радіомовлення, Research & Branding Group, Book platform

Газета «Культура і життя»
№ 37 (4608), 12-18 вересня 2014 р.

Виходить із 7 жовтня 1923 року
Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Черговий редактор

Руслан ОНОПРІЄНКО

Адреса редакції

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65
nvu.kultura@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Роман РАТУШНИЙ

Видавнича рада

Сергій ВАСИЛЬЄВ, Олег ВЕРГЕЛІС, Яніна ГАВРИЛОВА, Валерій ГРИЦЕНКО, Вадим ДОРОШЕНКО, Віктор фон ЕРЦЕН, Олесь ЖУРАВЧАК, Наталка ІВАНЧЕНКО, Наталія КОВАЛЬ, Андрій КУРКОВ, Наталія ЛИГАЧОВА, Лариса НІКІФОРЕНКО, Руслан ОНОПРІЄНКО, Роман РАТУШНИЙ, Віталій САТАРЕНКО, Анатолій СЕРІКОВ, Артем СТЕЛЬМАШОВ, Ліліана ФЕСЕНКО, Антон ФІЛАТОВ

Адреса видавництва

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Інтернет-портал <http://uaculture.com>

Дизайн та верстка

Іван ЛУБЯНКО

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф»,

м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Тел.: (044) 581-68-15

e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua

Розповсюдження і реклама

Тел.: +38 (044) 498-23-64; +38 (098) 335-99-94

Редакція не публікує колективні листи та звернення

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2014

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на II півріччя 2014 р.:
3 місяці – 44,10 грн; 5 місяців – 72,55 грн

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.

Передплатний індекс
60969

Наклад 6 000

Ціна договірної

